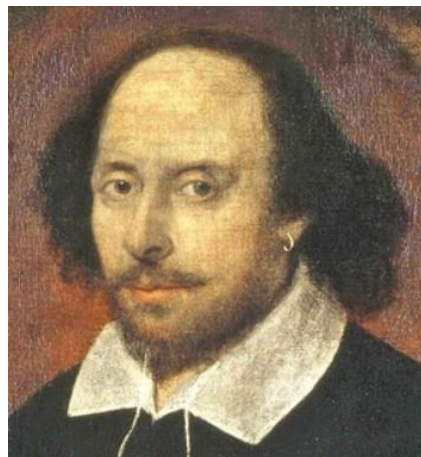

William Shakespeare (asi 23. 4. 1564 Stratford-upon-Avon /střední Anglie/ – 23. 4. 1616 Stratford-upon-Avon /3. 5. podle gregoriánského kalendáře/)

Anglický dramatik a básník, největší dramatik všech dob.

Shakespearův otec byl zámožný **rukavičkář** a také **radní**, matka pocházela ze starobylého selského rodu. Měli početnou rodinu.

William Shakespeare byl žákem stratfordské školy, která náležela do oceňované sítě kvalitních chlapeckých škol založené mladým králem Edvardem VI. v polovině 16. století. V r. 1582 se Shakespeare jako osmnáctiletý oženil s šestadvacetiletou **Anne Hathawayovou** (1556 – 1623), nedávno osiřelou dcerou sedláka. Důvodem nečekaného sňatku bylo neplánované těhotenství. Půl roku po svatbě se mladému páru narodila dcera Susanna (1583 – 1649) a později dvojčata Hamnet (1585 – 1596) a Judith (1585 – 1662); Hamnetova časná smrt Shakespeara silně zasáhla a v několika jeho dílech jsou spatřovány její ohlasy.

Někdy **po r. 1585** Shakespeare opustil rodinu a odešel do **Londýna**, kde pronikl do **divadelního prostředí**. Působil – jak to tehdy bylo zvykem – jako **aktivní divadelník** i jako **dramatik**.

Doba byla takovému kulturnímu počínání příznivá. **Renesanční Anglie** prožívala **vrchol vlády královny Alžběty I.**, která svým umírněným absolutismem konsolidovala zemi a dovedla ji k úspěchům v zahraničněpolitické rivalitě se Španělskem. Anglie se proměnila v bohatou a světu otevřenou **velmoc**, která zahájila budování vlastní rozlehlé koloniální říše. Anglická kultura zažívala nebývalý rozmach; hovoříme o **alžbětinské době**, **alžbětinském umění** a také **alžbětinském divadle** (připomeňme rovněž intenzivní styky mezi alžbětinskou Anglií a rudolfinskou Prahou).

Vedle Shakespeara tvořili v Londýně i jiní divadelníci: **Christopher Marlowe** (1564 – 1593; autor známé hry *Tragická historie o doktoru Faustovi* podle německých pověstí), Robert Greene (1558 – 1592), Ben Jonson (1572 – 1637) aj. Obliba mladých dramatiků v Anglii souvisela také s tím, že zaniklo (mj. pod vlivem anglické reformace) středověké divadlo, zpracovávající biblické náměty, a vznikl tu tedy prostor pro zcela **nové pojetí dramatu** (rozvíjející ovšem **antickou tradici**).

Shakespeare spojil svoji kariéru s **londýnskou divadelní společností**, která byla založena r. **1594** a nejprve se nazývala **Služebníci lorda komořího** (The Lord Chamberlain's Men); společnost – jejímž byl Shakespeare také vlastnickým podílníkem – se stala **špičkovým reprezentantem alžbětinského dramatu**. V r. 1599 začali Služebníci hrát v nové divadelní budově arénového typu nazvané **The Globe (Svět)**; v r. 1997 byla uvedena do provozu její replika.

Když na anglický trůn nastoupil nový **král Jakub I.**, získala jej Shakespearova společnost hned za patrona (podporovatele) a přejmenovala se (1603) na **Služebníky královny** (The King's Men). **Shakespeare jako dramatik a aktivní divadelník** získal proslulost i velmi slušné příjmy a svůj život v Londýně přerušoval pobyty ve Stratfordu, kde svou rodinu dobře hmotně zajistil.

Shakespeare byl společensky obratný muž a pronikl jak ke kultury milovným šlechticům, tak do prostředí právnických studií a k panovnickému dvoru. Souhrnně řečeno, dobře poznal a osvojil si

život nejrozličnějších prostředí i společenských vrstev z města i venkova. Jako dramatik využíval především starší látky, jež ovšem zpracovával **hlubším, psychologizujícím a filozoficky náročným způsobem**, přičemž zároveň dbal na **duchaplnost, vtip a pohotovou výstižnost**. Jeho postavy mají **dokonale prokreslené, mnohvrstevnaté a plně realistické charaktery** (navzdory tomu, že ženské divadelní role tehdy hrávali mladí muži). Shakespeare odvážně **experimentoval ve formě i kompozici** dramatu, rád mísil žánry, střídal prózu a poezii. V básnických pasážích se jeho základním výrazovým prostředkem stal verš **blankvers**: je jambický nerýmovaný, má 10 – 11 slabik a sloky o nepravidelné délce, jež závisí na obsahu.

Pokud Shakespeare reagoval na aktuální dění, činil tak jen v rovině náznaků, metafor a slovních hříček. Tento přístup se zařadil k početným faktorům, které zajišťují Shakespearovým hrám svrchovaně **nadčasový účinek**. Shakespeare se stal navěky platným **měřítkem dokonalosti dramatické tvorby**.

Shakespearovy hry byly publikovány tiskem postupně od r. **1594**; svých **souborných vydání** se jen v **17. století** dočkaly čtyřikrát, což svědčí o trvalosti jejich značné popularity.

Shakespeare nikdy neopustil Anglii (což se může zdát pozoruhodné také vzhledem k tomu, že řada jeho her se odehrává v cizích zemích). V r. **1613**, na prahu padesátky, se odebral na odpočinek a vrátil se z Londýna do **Stratfordu**, kde o 3 roky později zemřel. Stratford je dnes díky Shakespearovi jedním z nejnavštěvovanějších míst ve Velké Británii.

Dílo:

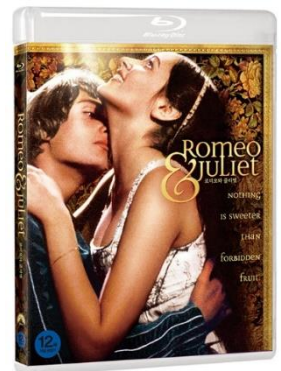
Divadelní hry: Dochovalo se 38 Shakespearových dramát. Můžeme je třídit různými způsoby, jako nejvhodnější se jeví hledisko chronologicko-tematické, podle něhož Shakespeare napsal:

10 historických her: **Jindřich VI.** (Henry VI; **trilogie**; 1591 – 1592), **Richard III.** (Richard III; 1592 – 1593), **Richard II.** (Richard II; 1595), **Král Jan** (King John; 1596), **Jindřich IV.** (Henry IV; **2 díly**; 1596 – 1598), **Jindřich V.** (Henry V; 1598 – 1599), **Jindřich VIII.** (Henry VIII; 1613);

13 komedií: **Dva páni z Verony** (The Two Gentlemen of Verona; 1590 – 1591), **Zkrocení zlé ženy** (The Taming of the Shrew; 1590 – 1591), **Komedie omylů** (The Comedy of Errors; 1594), **Marná lásky snaha** (Love's Labour's Lost; 1594 – 1595), **Sen noci svatojánské** (A Midsummer Night's Dream; 1595), **Kupec benátský** (The Merchant of Venice; 1596 – 1597), **Veselé paničky windsorské** (The Merry Wives of Windsor; 1597 – 1598), **Mnoho povyku pro nic** (Much Ado about Nothing; 1598 – 1599), **Jak se vám líbí** (As You Like It; 1599 – 1600), **Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete** (Twelfth Night, or What You Will; 1601), **Dobrý konec všechno spraví** (All's Well That Ends Well; 1602 – 1605), **Něco za něco** (Measure for Measure; 1603), **Troilus a Kressida** (Troilus and Cressida; 1602; někdy řazeno mezi tragédie);

10 tragédií: **Titus Andronicus** (1591 – 1592), **Romeo a Julie** (Romeo and Juliet; 1595 – 1596), **Julius Caesar** (1599), **Hamlet** (1600 – 1601), **Othello** (1603 – 1604), **Timon Athénský** (Timon of Athens; 1605; spoluautor Thomas Middleton), **Král Lear** (King Lear; 1605 – 1606), **Macbeth** (1606), **Antonius a Kleopatra** (Antony and Cleopatra; 1606), **Coriolanus** (1608);

5 romancí (tragikomedií, fantazijních her): **Perikles** (Pericles, Prince of Tyre; 1607 – 1608; spoluautor George Wilkins), **Cymbelín** (Cymbeline; 1610), **Zimní pohádka** (The Winter's Tale; 1611), **Bouře** (The Tempest; 1611). **Dva vznešení příbuzní** (The Two Noble Kinsmen; spoluautor John Fletcher; 1613 – 1614);

Básnická sbírka Sonety (Shakespeare's Sonnets; 1592 – 1603, první úplné vydání 1609): 154 sonetů, které se však od sonetů Petrarcových liší: mají sice také 14 veršů, ale ty tvoří jedinou sloku, přičemž poslední 2 verše jsou pointou; Shakespearovy sonety mají ráz promluvy, ovšem adresáti nejsou jasní: dva z nich autor zmiňuje jako **Krásného mladíka** (Fair Youth) a **Černou dámu** (Dark

Lady); sonety obsahují intimní lyriku, námětem je přátelství a láska, časté jsou erotické obrazy; vzhledem k tomu, že u anglických sloves ve 2. osobě sg. nepoznáme rod podmětu, není u mnoha sonetů jasné, zda jsou určeny ženě, či muži.

Některá filmová zpracování: **Hamlet** (1948: režie sir Laurence Olivier, hrají Laurence Olivier /Hamlet/, Jean Simmonsová /Ofelie/; 1996: režie a titulní role Kenneth Branagh, dále hrají Derek Jacobi /král Claudius/, Julie Christieová /královna Gertruda/, Kate Winsletová /Ofelie/), **Zkrocení zlé ženy** (1967; režie Franco Zeffirelli, hrají Elizabeth Taylorová /Kateřina/, Richard Burton /Petruccio/), **Romeo a Julie** (1968; režie Franco Zeffirelli, hrají Leonard Whiting /Romeo/, Olivia Husseyová /Julie/), **Othello** (1995; režie Oliver Parker, hrají Laurence Fishburne /Othello/, Irène Jacobová /Desdemona/, Kenneth Branagh /Jago/), **Sen noci svatojánské** (1999; režie Michael Hoffman; hrají Kevin Kline /Klubko/, Stanley Tucci /Puk/, Michelle Pfeifferová /Titanie/), **Kupec benátský** (2004; režie Michael Radford, hrají Jeremy Irons /Antonio/, Joseph Fiennes /Bassanio/, Al Pacino /Shylock/, Lynn Collinsová /Porcie/), **Macbeth** (2015; režie Justin Kurzel, v titulní roli Michael Fassbender).

Některá hudební díla inspirovaná Shakespearovými hrami: **Giuseppe Verdi:** opery *Macbeth* (1847), *Otello* (1887) a *Falstaff* (1893; podle hry *Veselé paničky windsorské*); **Sergej Prokofjev:** balet *Romeo a Julie* (1938 – 1940); **Cole Porter:** muzikál *Kiss Me, Kate* (1948 jako aktualizovaná adaptace *Zkrocení zlé ženy*).

V r. 1998 byl o jedné (volně pojaté) epizodě ze Shakespearova života natočen film *Zamilovaný Shakespeare* (Shakespeare in Love): režie John Madden, jedním z autorů scénáře byl česko-britský dramatik sir Tom Stoppard, titulní roli hrál Joseph Fiennes, film získal 7 Oscarů. Britská spisovatelka Maggie O'Farrellová publikovala v r. 2020 oceňovaný román *Hamnet: uměleckou rekonstrukci krátkého života Shakespearova syna* (film 2025: režie Chloé Zhao, hrají Paul Mescal /William Shakespeare/. Jessie Buckleyová /Anne-Agnes Hathawayová/, Jacobi Jupe /Hamnet Shakespeare/).

<https://www.audiolibrix.com/cs/Directory/Book/3975/Audiokniha-Konec-vse-napravi-William-Shakespeare-Jaroslav-Kraus>

<https://www.dkfindout.com/uk/music-art-and-literature/shakespeares-globe/>

<https://yukupalo.com/product/romeo-and-juliet-1968-blu-ray/4976/>